

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 20. julija 1887.

Obsseg: Kedaj naj se molze. — Proti strupeni rosi. — Oranje pred zimo na korist pomladanski setvi. — Umetna polžja reja. — Vprašanja in odgovori. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor poslanca Šukljeja 27. aprila v državnem zboru. (Dalje) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Kedaj naj se molze.**

Tistim kravam, ki imajo zdravo vime, dobro de molzenje. To spoznamo precej po tem, ko krava mirno stoji, poveša glavo, mežika z očmi ali nepremično gleda v steno ali na tla. Zato pravijo mnog.: krav ne motiti mej molzenjem, torej tudi ne polagati. Vsekakor pritrjujemo temu. Če motimo kravo mej molzenjem, vznemirja se in zadržuje mleko. Slednje utegne tudi na dobroti trpeti. Kajti znano je po izkušnjah, da mleko od vznemirjenih, splašenih in prestrašenih krav ni trpežno in tudi teletom ne ugaja. Mnogi vendar pravijo, da krave ne moti ter škodljivo ne vznemirja, če se jej mej molzenjem položi krme. Da, nemirne, uporne ali na vimenu bolne krave se drugače niti mlesti ne dade, nego da se jim položi krme. Več nemira dela kidanje, zlasti če so hlapci surovi, brezobzirni in z gnojnimi vilami simo tamo klatijo in tolčejo. Zatorej se naj kidanje preloži do pomolzenja. Vendar slednje ima časi nepovoljnih posledic, katerih ne smemo prezirati. Hitro potem ko krava zjutra vstane, je vime bolj ali manje nesnažno in treba je umiti, za kar pa dekline niso rade pripravljene. Nesnaga je zlasti tedaj večja, kedar stelje pomanjkuje. Tudi od dolgega ležanja postane vime nesnažno, in od nesnage lahko precej kaj pade v mleko mej molzenjem. Hlevni zrak je zjutraj poln sopuha, ki tudi neprijetno vpliva na mleko, kidanje pa razširja še huje gnojni sopuh po hlevu, kar trpežnosti mleka škoduje. Hlev bi naj pred molzenjem vselej prevetrili. Če mej krmljenjem kidajo, vznemirjene so krave, kar jim ne ugaja. Za polaganjem mlesti ni praktično. Kajti site krave se uležejo in hočejo počivati. Zatorej kaže najpoprej kidati, zatem hlev prevetriti. Zatem se polaga in mej polaganjem molze. Mej krmljenjem so krave mirne, in mleko rado teče. Vime naj bi vselej pred molzenjem z gobo, ki je bila

v topli vodi namočena, snažno umivali in z laneno vrhačo obrisavali. Ta navada je hvale vredna, pa le na Holandeškem udomačena. Poglejmo pri nas, kake ima dekla mlekarica roke po molzenji, in prepričali se bodemo, da je potreba vime umivati.

Po nekod molzejo na dan po dvakrat, po drugod po trikrat. Izkušnje dajejo prednost trikratnemu molzenju, ker dobivajo tako več mleka. Mlečnosti kravji škoduje, če se predolgo mleko pušča v vimenu, kar se godi pri dvakratnem molzenji. Čas mej vsakeršnim molzenjem mora biti vselej enako dolg. Zatorej molzejo pri trikratnem molzenji vsako osmo, pri dvakratnem vsako dvanajsto uro. Če se tega ne držimo, škodujemo narejanju mleka.

Proti strupeni rosi.

Znano je, da se morajo trte, da jim ne škodi strupena rosa, škropiti z apnom in bakrenim vitrijolom. Gledé tega priporoča E. Mach, vodja vinarske šole v S. Michele na Tirolskem, na podlogi dosedanjih poskušanj tako le ravnati:

Pri porabi tekoče zmesi iz apna in bakrenega vitrijola zadostuje, če se vzame 2 $\frac{1}{2}$ ugašenega apna in 2 $\frac{1}{2}$ bakrenega vitrijola na hektoliter vode.

Če se pa vzame premalo apna, ali če je apno slabo, utegne se, ker je apna premalo, pripetiti, da se trtno listje nekoliko osmodi. Da se torej varno ravna, priporočamo kupiti v lekarni nekoliko rdečega lakmusovega papirja. Košček tega papirja, pomočenega v zmes, mora zamodreti če je v zmesi uže dosti apna.

Drugi poskus je ta: Zmes naj mirno stoji, da se gošča na dno usede. Ako je goranja tekočina brezbarvena, to je znamenje, da je bilo dovolj apna; ako je pa ta tekočina še višnjevka, kaže to, da je bilo premalo apna.

Apna bodi ravno prav; kolikor bolj se to pogodi toliko boljši je učinek tekočine. Tako so pokazali

poskusi. Ako je premalo apna, potem se pa, kakor smo uže omenili, osmоди listje.

Umetna polžja reja.

O tej reči piše H. Hitschmann v svojem „Vademecum für den Landwirt“ tole: Od mnogoštevilnih polžjih vrst redijo največkrat vrtnega polža (latinski helix pomatia) po tako zvanih polžjih vrtih. Ti vrti so trate, ki so obdane z globokimi jarki. Na več mestih narede majhne kupe, katere pokrijejo z mahom. Tu notri skrijejo se polži ob suhem vremenu. Polže krmijo z zeljem, z bežolom, z repo, z odpadki od zelenjadi, s sladkim sadjem ali z mešanico, ki jo narejajo iz pšeničnih otrobov, moke in vina. Ob taki krmi postanejo polži hitro debeli in okusni. Na jesen, kadar poneha toplota, nasujejo pa po vrtu na več mestih finega, čistega peska 15 % na debelo. V ta pesek zlezejo potem polži, tam ustja svoja zapro z apnenim pokrovcem ter ostanejo skriti skoz celo zimo.

Polže redijo tudi po jamah, katerim pokrijejo dno z rušino. Da polži ne uidejo, mora biti jama pokrita z gosto mrežo od žice. Po noči, ob dežju in pozneje ob mrazu pokrijejo jame z deskami in s slamo. — Najboljši čas v nabiranje polžev za rejo sta meseca julij in avgust. Polži se jedo kadar imajo ustja zaprta.

Polže rede posebno po južni Nemčiji, in jih od tam daleč okrog razpošiljajo. Polži z našega Ljubelja so svetovno znani.

Oranje pred zimo na korist pomladanski setvi.

Še imajo nekateri kmetovalci navado, da puščajo njivo nepreorano čez zimo po poletni ali jesenski žetvi. To je slaba navada in na veliko škodo jarini ali pomladanski setvi.

Poglejmo pa korist, če se njiva po žetvi uže pred zimo preorje in če preorana čez zimo leži.

1. Voda, kolikor se je je čez zimo in konec zime, ko je sneg skopnel, na njivi nabralo, gre lahko spomladi pod zrahljano zemljo, katera potem dobi potrebne vlage, da more vsejano seme hitreje kaliti in veseleje rasti. Če pa njiva pred zimo ni bila preorana, in zemlja nezrahljana v trdih gručah še v pričetku pomladi leži, to more le malo mokrote s površja njive v globočino njeno; voda dalje časa zastaja na površji njiv in ne daje spodnjim plastem potrebne vlage. Tudi rastlinstvu potrebni podnebni zrak lahko prešine zrahljano zemljo, ne pa v trdih gručah ležeče.

2. Zmrzlina more čez zimo ležečo razorano zemljo dobro prešiniti, zato postane prhka in se zdrobi, če tudi je pred zimo še tako gručasta in kepasta bila.

3. Ker se pred zimo preorana njiva koj ob prvem suhem vremenu spomladi, ko je sneg skopnel, hitro usuši, zato je kmetovalcu potem moči, jarino prav zgodaj vsejati, in ker tako pripravljene njive včasih

niti ni treba na novo orati, ampak jo le z brano povleči, je potem poljsko delo tudi kmalu končano.

4. Če pa je spomladanjska setev uže zgodaj opravljena, ostane gospodarju dovolj časa za druga poljska dela, posebno pa za obdelovanje senožeti. Tako je gospodar za celo leto s svojimi opravili precej naprej.

5. Če je spomladi setev jarega žita dosti zgodaj opravljena bila, pride potem seme v zemljo uže v takem času, ko je v njej še dosti zimske vlage. To pa dela, da žito hitro in enakomerno kali in da potem tudi čvrsto in hitro raste in zdatno plenja.

6. Pred zimo preorana njiva drži pa sploh dolgo časa svojo vlago in sicer zato, ker se je zemlja več vode čez zimo napila in popita vlaga tudi bolj počasi izhlapeva.

7. Če pa je uže mlado žito čvrsto in lepo, ostane mu ta krepka rast ves čas, in pričakovati je bogate žetve.

8. Polje, pred zimo preorano, je manj podvrženo mrčesom in plevelu: mrčes zaduši ali prežene voda, ki je globoko v zemljo segla, plevel pa, ki rad uže v začetku zime kali, pokonča mraz. Posebno koristno pa je orati polje pred zimo zato, ker tako uničujemo škodljive hrošče in ogerce (njih črve).

Naj bi tu naštetih dobiček napeljal kmetovalce na to, da bi svoje polje uže pred zimo orali in opustili napačno oranje šele po končani zimi.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Program o delitvi premij v denarji in priznanskih diplom za kobile in žrebice, katera se bode vršila na Kranjskem leta 1887.

Na Kranjskem se bode za leto 1887. vršila delitev državnih premij v srebrnih goldinarjih in srebrnih svetinjah, kakor tudi delitev priznanskih diplom: a) za kobile z žrebetom, b) za mlade, t. j. 3- do 4letne kobile, c) za 1- in 2letne žrebice na naslednjih petih konkurznih postajah:

V Radovljici za politični okraj: Radovljica dné 1. septembra 1887.

V Mengišu za politična okraja: Kranj in Kamnik dné 2. septembra 1887.

Na Vrhniki za politične okraje: Litija, ljubljanska okolica, Logatec, Postojina in mesto Ljubljana dné 3. septembra 1887.

V Ribnici za politični okraj: Kočevje dné 5. septembra 1887.

V Št. Jarneji za politične okraje: Krško, Rudolfovo in Črnomelj dné 7. septembra 1887.

Na vsaki konkurzni postaji se začne delitev premij imenovane dni ob 9. uri dopoludne.

Za delitev premij veljajo naslednje uredbe, uravnane po pravilih, veljavnih, v tem oziru s privolitvijo c. kr. ministerstva za poljedelstvo z ozirom na posebne razmere te dežele.